

40 meter hoog is
de zieke Joster
paardenkastanje

PIET MOERMAN

FAMILIE VAN DER WERKEN

Ook na zijn dood leeft de 200 jaar oude kastanje voort

Kunst • De oudste kastanje van Friesland in Joure is stervende. Veertien kunstenaars hebben hem op verzoek van de eigenaars vereeuwigd.

Karin de Mik
Joure

Als balorige puber gaf kunstverzamelaar Rolf van Hulten (69) de monumentale paardenkastanje in de bostuin in Joure eens een schop. Zijn vader berispte hem. "Die boom heeft in zijn leven heel wat meer meegeemaakt dan jij. Wat respect graag!"

Van Hulten wijst naar de imposante kastanje in zijn half verwilderde tuin. Veertig meter hoog is hij en zeker 200 jaar oud. "Drie man kunnen de stam net omvatten. Het is een van de oudste paardenkastanjes van Friesland. Geplant in de jaren na de Franse tijd", vertelt de oud-apotheker vanaf het terras van de woning, die eens zijn ouderlijk huis was.

De reusachtige kastanje torent hoog boven de bebouwing uit. Hij was en is een ijkpunt in het leven van hem en zijn vrouw Corneel. "Als we kwamen aanrijden en de boom zagen, waren we echt thuis." Maar de kastanjabloedingsziekte, een bacteriële infectie, sloeg enkele jaren geleden toe. Komend voorjaar moet de kolos om.

De bast laat al wat los. Zwarte strepen tonen waar de stropelige,

bruine vloeistof, kenmerkend voor de ziekte, naar buiten stroomde. "Vreselijk natuurlijk", sombert Van Hulten, als hij tegen de stam tikt. Hij wil graag dat de boom voortleeft en vroeg daarom veertien kunstenaars hem te vereeuwigden. Dat is gebeurd in een installatie en diverse schilderijen, zowel abstract als figuratief. Onder hen Anne Feddema die lyrisch is over de paardenkastanje. Van Hulten pakt de bescheiden catalogus

Drie man kunnen de stam net omvatten van de kastanje die kort na de Franse tijd is geplant

en bladert naar de laatste pagina, waar 'Vita brevis, ars longa' (het leven is kort, maar de kunst is lang red.) staat. "Zo is het!"

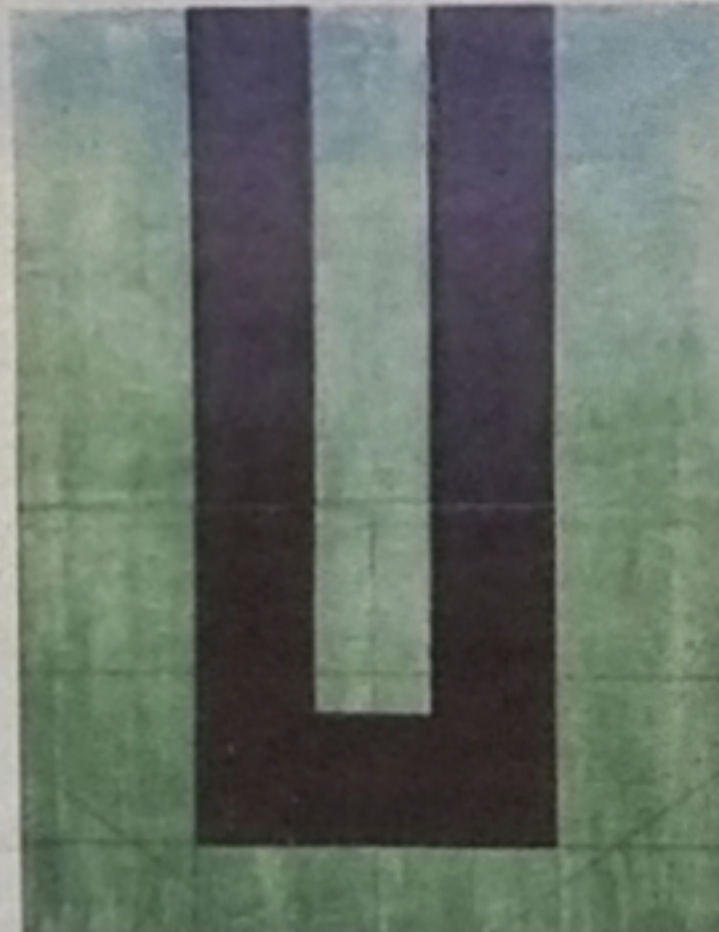
Hij groeide op met de kastanje. Zijn ouders kochten het aan hun tuin grenzende bosperceel met kastanje in de jaren zestig van de familie Keverling, die het uit geldgebrek

Corneel en Rolf van Hulten bij de monumentale paardenkastanje. Daaromheen de kunstwerken. FOTO SJAAK VERBOOM

JAN RADERSMA

JURGEN JASPER

FREARK VAN DER WAL

Ik zal er wel wat tranen om
laten als de boom omgaat

eigenaar Corneel van Hulten

CHRISTIAAN KUITWAARD

Groot was de schok
toen hun boom
besmet bleek met de
kastanjabloedingsziekte

moest verkopen. "Mijn ouders wilden de bejaarde bomen een goede oude dag bezorgen. En ze konden er heerlijk van genieten. Mijn moeder was dol op het gezang van de vele vogels in het groen."

En elk voorjaar was het weer feest als de reusachtige boom een 'waterval van witte kaarsen', zoals Van Hulten omschrijft, liet zien. Groot was de schok toen hun kastanje ziek bleek. De kastanjabloedingsziekte tastte al vele tienduizenden paardenkastanjes in Nederland aan. De ziekte werd zo'n twintig jaar geleden voor het eerst in ons land waargenomen. In 2015 bleek meer dan de helft van de paardenkastanjes te zijn aangetast, stelt Jeroen Philippona van de Bomenstichting.

De oorzaak is lastig aan te geven, verklaart hij. "Het kan met toenemende droogte door klimaatverandering te maken hebben. Maar een boom kan ook stress hebben als hij bijvoorbeeld te weinig ruimte heeft en tussen stenen en asfalt staat." Het verloop van de ziekte kan grillig zijn. Een ogenschijnlijk gezond exemplaar kan binnen enkele maanden het loodje leggen. Een licht aangetaste boom kan spontaan genezen. Of het nog lang volhouden.

Tien jaar geleden ontdekten onderzoekers van Wageningen Universiteit dat verhitte (48 uur op 40 graden) de bacterie kan doden. Er werden 'warmtebekens' ontwikkeld, waarmee stammen van zieke kastanjes kunnen worden ingepakt. Veelal met succes. "Bomen die wor-

Er is nu een methode
die bomen geneest,
maar die is te laat voor
de Joster kastanje

den behandeld hebben 100 procent kans om beter te worden", zegt Jan-Bouke Sijtsma van Boom-KCB in het Friese Nijeholtpade, dat de behandeling uitvoert. Voorwaarde is wel dat niet meer dan vijftien procent van de stam is aangetast.

Deze winter worden in Groningen twintig zieke kastanjes verhit. De aanpak komt te laat voor 40 beeldbepalende zieke kastanjes in Sint Annaparochie, Dronryp, Franeker en Bitgum. Zij zijn niet meer te redden en moeten om.

Dat lot treft ook de Joster kastanje. Vermoedelijk dit voorjaar, al houdt de boom zich verrassend genoeg beter dan voorspeld. Corneel van Hulten wil er nog niet aan denken: "Ik zal er hoe dan ook wel wat tranen om laten".

De tentoonstelling 'Afscheid van de Joster paardenkastanje. Opgedoekt' is tot 17 oktober te zien in Melklokaal Heerenveen. www.melklokaal.nl